

เมทาเดตาสำหรับการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

สาขามนุษยศาสตร์

สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล*

บทนำ

สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สมาคม/ชมรมวิชาชีพ หรือแม้แต่ชุมชนวิชาการในลักษณะต่าง ๆ หลายแห่งมีการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและวิชาการในรูปแบบดิจิทัล เผยแพร่บนเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บกันอย่างแพร่หลาย หลายคนอาจคิดว่าข้อมูลและสารสนเทศในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นจะได้รับการเผยแพร่และได้รับความนิยมในหมู่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ แต่ในความเป็นจริงหากพิจารณาจากมุมมองทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์แล้ว ผู้เขียนกลับเห็นว่า ในบรรดาโครงการห้องสมุดดิจิทัลที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ตลอดจนการพิจารณาจากตัวอย่างการพัฒนาและสร้างทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่สำคัญ ๆ บนไซเบอร์สเปซสำหรับเก็บไว้ใช้ประโยชน์และเผยแพร่ในเชิงวิชาการ และจัดเก็บสารสนเทศสำหรับใช้อ้างอิงนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งไปที่ทรัพยากรสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์ทั้งสิ้น เพราะสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญงอกงามของภูมิปัญญามนุษย์ ข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ และหลักฐานที่ถูกส่งนรักษาไว้เพื่อการเรียนรู้และการศึกษาด้านอื่น ๆ ในอนาคต ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลสาขามนุษยศาสตร์ด้วยเมทาเดตา** (Metadata) ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเมทาเดตากับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ข้อมูลเบื้องต้นของการประยุกต์เมทาเดตา และตัวอย่างโครงการที่นำเมทาเดตามาใช้ ซึ่งจะได้นำเสนอรายละเอียดต่อไป

* อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ขณะนี้ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ Metadata เป็นภาษาไทย จึงมีการใช้คำเรียกอย่างหลากหลาย เช่น เมตาเดตาต้า เมตาเดตาต้า เมทาเดตา เป็นต้น อย่างไรก็ตามศัพท์คอมพิวเตอร์ราชบัณฑิตยสถานมีคำว่า “เมทาคอมไพเลอร์” (metacompiler) และคำว่า “เดตาแกรม” (datagram) ผู้เขียนจึงนำมาผสมกันเป็น “เมทาเดตา” เพื่อให้สามารถนำมาใช้เขียนและสื่อสารทางวิชาการก่อนที่จะมีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ

แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีของนักมนุษยศาสตร์

ความเข้าใจพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของอาจารย์และนักวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์ จะช่วยการให้การจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลสามารถตอบสนองของความต้องการที่แท้จริงของนักมนุษยศาสตร์ และสอดคล้องกับวิวัฒนาการของสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ (information environment) ที่กำลังเปลี่ยนไป

Brockman and others (2001: 28-29) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของวิธีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานสาขามนุษยศาสตร์ โดยสัมภาษณ์อาจารย์ประจำของ University of Illinois at Urbana-Champaign จำนวน 33 คน จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการออกเป็น ศาสตราจารย์ 16 คน รองศาสตราจารย์ 9 คน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ 8 คน จาก 7 ภาควิชา ดังนี้ the department of Classics; English; Comparative Literature; Spanish, Italian, and Portuguese; French; German; และ Music ซึ่งเทคโนโลยีสำคัญที่มีการนำมาประยุกต์กับการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยศาสตร์ ได้แก่

ตารางที่ 1 การใช้เทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ ของนักมนุษยศาสตร์

เทคโนโลยี	ประโยชน์และแนวโน้ม
<ul style="list-style-type: none"> ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และรายการอภิปรายอิเล็กทรอนิกส์ (electronic discussion list)	<ul style="list-style-type: none"> มีช่องทางในการอภิปราย พูดคุย และแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการร่วมกันได้
<ul style="list-style-type: none"> โปรแกรมทางบรรณานุกรม มาตรฐานการประสานเครื่องดนตรีแบบดิจิทัล (Musical Instrument Digital Interface: MIDI) และอุปกรณ์การรู้จำเสียงพูด (voice-recognition devices)	<ul style="list-style-type: none"> นำไปสู่การพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนการสงวนรักษาเพิ่มข้อมูลส่วนตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
<ul style="list-style-type: none"> รายการออนไลน์และเครื่องมือสืบค้นของห้องสมุด ซึ่งสามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระยะไกล	<ul style="list-style-type: none"> ทำให้นักวิชาการสามารถทราบได้อย่างรวดเร็วว่าทรัพยากรสารสนเทศใดที่มีหรือไม่มีในห้องสมุด
<ul style="list-style-type: none"> การประมวลผลคำ (word processing)	<ul style="list-style-type: none"> ช่วยเปลี่ยนแปลงเทคนิคการเขียน การจัดทำร่างต้นฉบับงานเขียน และการเตรียมข้อความ ให้สะดวกและรวดเร็วกว่าเดิม

<ul style="list-style-type: none"> • ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่มีคุณภาพบนเว็บ 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้เพื่อเตรียมการสอน มากกว่าใช้ในการวิจัย
<ul style="list-style-type: none"> • การกำกับเพิ่มข้อความ (text markup) 	<ul style="list-style-type: none"> • การเผยแพร่ผลงาน/เครื่องมือวิจัยด้วยข้อความดิจิทัล มีความสะดวก นักมนุษยศาสตร์สามารถค้นคืนและอ่านได้ทันที
<ul style="list-style-type: none"> • ทรัพยากรสารสนเทศที่มีข้อความเต็มรูปแบบ (full-text resources) 	<ul style="list-style-type: none"> • เอื้อต่อการสืบค้นข้อความหายาก (scarce texts) สามารถสืบค้นด้วยคำสำคัญหรือตรรกะแบบบูล (Boolean logic) และยังสามารถเชื่อมโยงระหว่างงานฉบับพิมพ์ครั้งต่าง ๆ ได้

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันนักมนุษยศาสตร์มีการใช้เทคโนโลยีในการทำงานและทำวิจัยมากขึ้น โดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับข้อมูลและสารสนเทศดิจิทัลทั้งในเรื่องของการสร้างสรรค์และการเผยแพร่ผลงาน การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลบนเว็ลด์ไวด์เว็บอย่างแพร่หลายตามมา

ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลสาขามนุษยศาสตร์

เพื่อให้การจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลในสาขามนุษยศาสตร์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ควรจะต้องมีการอธิบายคำว่า “มนุษยศาสตร์” และ “ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล” เสียก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านต่อภาพรวมของทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลสาขามนุษยศาสตร์

สำหรับบทความนี้ “มนุษยศาสตร์” หมายถึง สาขาวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของทักษะทางภาษา การรับรู้ และจินตนาการ ที่จำเป็นต่อการเข้าใจประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งประกอบไปด้วย สาขาวิชาปรัชญา ศาสนา ศิลปกรรม ศิลปะการแสดง และภาษาและวรรณคดี (Blazek and Aversa 2000: 1)

สำหรับลักษณะของทรัพยากรสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์ (the nature of humanistic materials) สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (Blazek and Aversa 2000: 10)

1. ผลงานต้นฉบับ (original work) จัดเป็นหัวใจของการศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์ เพราะนักมนุษยศาสตร์มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นโคลง กลอน ภาพวาด ไม้ตดนตรี หรือวาทนิพนธ์ทางจริยศาสตร์ (discourse on ethics) ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปของข้อความ หรือสิ่งประดิษฐ์ก็ได้

2. วรรณกรรมเชิงวิพากษ์ (critical literature) คือ รูปแบบของการวิเคราะห์ ตีความ หรือ วิพากษ์วิจารณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อผลงานเชิงสร้างสรรค์ (creative work) ซึ่งวรรณกรรมเชิงวิพากษ์นี้ โดยตัวของมันเองแล้ว อาจถือว่าเป็นผลงานเชิงสร้างสรรค์ก็ได้

3. วรรณกรรมเฉพาะกลุ่มหรือมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง (literature designed for specific groups or purposed) แบ่งย่อยออกเป็น งานที่เผยแพร่ทั่วไป (popularizations) และเครื่องมือสืบค้น บรรณารักษ์หรือผู้เชี่ยวชาญสารนิเทศเฉพาะสาขาจะสนใจทรัพยากรสารนิเทศกลุ่มนี้เป็นพิเศษ งานที่เผยแพร่ทั่วไปจะมีส่วนช่วยในการกระจายสารนิเทศไปสู่ผู้ใช้สารนิเทศในวงกว้าง ส่วนเครื่องมือสืบค้น เช่น บรรณานุกรม ดรรชนี สารระสังเขป สารานุกรม พจนานุกรม คู่มือ ตลอดจนเครื่องมือช่วยค้นอื่น ๆ (finding aids) ที่จำเป็นต่อการเข้าถึงสารนิเทศเพื่อใช้ประโยชน์ทางวิชาการและการวิจัย จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถเข้าถึงสารนิเทศที่ต้องการได้

4. วรรณกรรมวิชาชีพ (professional literature) ประกอบด้วย สิ่งพิมพ์ที่จัดทำโดยสมาคม วิชาชีพ สถาบันการศึกษา หรือหน่วยวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์ เช่น วารสารสมาคม ดรรชนีและ สารระสังเขป เอกสารประกอบการประชุม จดหมายข่าว เว็บไซต์ของหน่วยงาน เป็นต้น

ส่วนคำว่า “ทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล” (Digital collection) คือ การรวบรวมวัสดุหรือเอกสาร ประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแหล่งบริการสารนิเทศ ห้องสมุดหรือหอจดหมายเหตุ แล้วเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบที่ เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลและแสดงผลได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการสงวนรักษา หรือให้บริการ การเข้าถึงสารนิเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โครงการห้องสมุดดิจิทัล นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงวัสดุห้องสมุด ที่ถูกผลิตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ผลงานอ้างอิงที่ จัดพิมพ์แบบออนไลน์ (online reference works) และแบบซีดีรอม ฐานข้อมูลทางบรรณานุกรม และ ทรัพยากรอื่น ๆ ที่เผยแพร่บนเว็ลด์ไวด์เว็บ (Reitz 2004: 216)

ดังนั้น “ทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลสาขามนุษยศาสตร์” ในที่นี้จึงครอบคลุมผลงานต้นฉบับและ วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ในสาขาวิชาปรัชญา ศาสนา ศิลปกรรม ศิลปะการแสดง และภาษาและ วรรณคดี ที่ถูกผลิตและจัดเก็บอย่างเป็นระบบในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้สารนิเทศสามารถสืบค้น ข้อมูล เข้าถึงและได้รับสารนิเทศที่ต้องการได้ผ่านเครือข่าย

หากผู้ผลิต ผู้เผยแพร่ ผู้จัดระบบ และผู้ใช้สารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์มีความจำเป็นหรือมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ คือ (Day 2001: 11)

1. ระบุและพรรณนาข้อมูลเอนทิตีของทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลที่สร้างขึ้นมา
2. ค้นหาทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลที่ต้องการได้ แม้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะมีข้อมูลจำนวนมากมหาศาล
3. บริหารและจัดการทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลอย่างครบวงจร นับตั้งแต่การผลิต การนำมาใช้ การปรับปรุงเนื้อหา และการเก็บถาวร
4. บันทึกข้อมูลที่แสดงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
5. กำหนดความต้องการระบบทั้งซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ที่สามารถใช้ (อ่านหรือฟัง) ทรัพยากรสารนิเทศที่สร้างขึ้นมา
6. ส่งเสริมรักษาทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล
7. ระบุข้อมูลการพิสูจน์ตัวตนจริงและป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ผลงาน (authenticity)

นั่นหมายความว่าผู้ผลิต ผู้เผยแพร่ ผู้จัดระบบ และผู้ใช้สารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์นั้น ๆ มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “เมทาเดตา” สำหรับการจัดการและค้นคืนทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล

ความหมาย ขอบเขต และประโยชน์ของเมทาเดตา

เมทาเดตา คือ ข้อมูลที่มีไว้เพื่อระบุหรือบ่งชี้ให้ทราบถึงรายละเอียด คุณสมบัติ และลักษณะของทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล

เนื่องจากการผลิตหรือจัดพิมพ์ทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลสำหรับการสื่อสารทางวิชาการ (scholarly communication) ตกอยู่ในสภาพการณ์ที่ใคร ๆ ก็สามารถที่จะผลิต เผยแพร่ หรือจัดจำหน่ายเองได้ ดังนั้นแต่ละชุมชนวิชาการจึงสร้างและเลือกใช้ข้อมูลเมทาเดตาในแบบฉบับของตนเอง ทั้งขอบเขตและคำเรียกซึ่งแตกต่างจากข้อมูลบรรณานุกรมที่ถูกรับรู้จำกัดแคในวงการบรรณารักษศาสตร์เท่านั้น หากเรียกว่า “เมทาเดตา” ทุกศาสตร์ ทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแวดวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็จะเข้าใจตรงกันว่าเป็นข้อมูลทางบรรณานุกรมสำหรับทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูล (data about data) หรือ ข้อมูลเชิงโครงสร้าง (structured data) ฯลฯ

เมื่อพิจารณาตามหน้าที่การใช้งานแล้ว สามารถจำแนกเมทาเดตาออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่ (Gilliland-Swetland 1998)

ตารางที่ 2 ชนิดของเมทาเดตา

ชนิดของเมทาเดตา	นิยาม/ขอบเขต	ตัวอย่างข้อมูลของเมทาเดตา
เมทาเดตาเพื่อการจัดการ	เมทาเดตาสำหรับใช้ในการบริหารและจัดการทรัพยากรสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อมูลการจัดซื้อ-จัดหา ● ข้อมูลเพื่อการค้นหาและติดตามสิทธิ และการผลิตซ้ำ ● ข้อกำหนดสำหรับเข้าใช้ตามกฎหมาย ● ข้อมูลที่ระบุแหล่งที่จัดเก็บ ● เกณฑ์การคัดเลือกเพื่อแปลงเป็นดิจิทัล ● การควบคุมเวอร์ชัน
เมทาเดตาเชิงพรรณนา	เมทาเดตาสำหรับบรรยายหรือบ่งชี้เกี่ยวกับวัตถุดิจิทัล	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อมูลบรรณานุกรม ● เครื่องมือสืบค้น/รายการออนไลน์ ● ดรรชนี ● จุดเชื่อมโยงไฮเปอร์ลิงค์ ● เรื่องย่อ สารสังเขป หรือ บรรณนิทัศน์
เมทาเดตาเพื่อการสงวนรักษา	เมทาเดตาที่สัมพันธ์กับทรัพยากรสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อมูลที่ระบุสภาพหรือลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรสารสนเทศที่จะสงวนรักษา ● ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุง หรือนำข้อมูลเข้าสำหรับเวอร์ชันต่าง ๆ
เมทาเดตาเชิงเทคนิค	เมทาเดตาที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่เชิงระบบหรือการนำเมทาเดตามาใช้	<ul style="list-style-type: none"> ● ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่สามารถใช้ร่วมกันกับวัตถุดิจิทัลที่สร้างขึ้น ● ข้อมูลเกี่ยวกับการแปลงเป็นดิจิทัล เช่น รูปแบบชนิดของแฟ้มข้อมูล สัดส่วนในการบีบอัดข้อมูล มาตราส่วน เป็นต้น
เมทาเดตาเพื่อการใช้ประโยชน์	เมทาเดตาที่สัมพันธ์กับระดับหรือประเภทของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ	<ul style="list-style-type: none"> ● ระเบียบนิทรรศการ (exhibition records) ● การค้นหาและติดตามข้อมูลการใช้และผู้ใช้ ● ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเนื้อหามาใช้ซ้ำ (content re-use) และการแปลงให้เป็นหลายเวอร์ชัน (multi-versioning)

สำหรับประโยชน์ของเมทาเดทานั้น หากจะสรุปอย่างง่าย ๆ ก็คือ ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือถูกนำไปใช้ประโยชน์เช่นใด เมทาเดทาก็มีประโยชน์ในแบบเดียวกัน เพียงแต่เมทาเดทาอาจเหมาะสมกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต มากกว่าทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศน เพราะช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ ช่วยในการจัดระบบทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมความสามารถในการใช้งานทรัพยากรสารสนเทศต่างระบบร่วมกัน (interoperability) สนับสนุนการระบุคุณสมบัติเฉพาะ (digital identification) และมีส่วนในการเสริมสร้างการสงวนรักษาและเก็บสื่อดิจิทัลอย่างถาวร (Hodge 2003)

ภาพประกอบที่ 1 การนำเมทาเดทามาเป็นรายการเลือกสำหรับสืบค้นข้อมูล และบรรจุในระเบียบรายการ

The image shows a search interface for the American National Corpus. On the left, there are search criteria: 'Collection to search' with a dropdown menu showing 'All Collections', 'Archaeology', 'History', 'Literature Languages and Linguistics', 'Performing Arts', and 'Visual Arts'; 'Records per page' set to 10; 'Fields to search on' with checkboxes for 'All Fields', 'Titles', 'Identifiers', 'Agents', and 'Types'; and 'Key words' with a text input field. A 'Submit' button is at the bottom. On the right, the search results for 'American national corpus : a digital archive of American English' are displayed, including the URL <http://www.cs.vassar.edu/~ide/anc/>, a description of the project, and metadata such as 'Date Created: Unknown', 'Last Modified: 2001-01-20', 'Language: English', and 'Intended Audience: Postgraduate'. A box labeled 'เมทาเดทา' (Metadata) has arrows pointing to the search criteria and the search results, indicating its role in both.

ที่มา: <http://ahds.ac.uk/srvc-xibrowse/search/advancedsearch.xsp> และ

www.humbul.ac.uk/help/search.html

ภาพประกอบที่ 2 ทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลที่ไม่มีเมทาเดตา

ภาพประกอบที่ 3 ทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัลที่แสดงผลพร้อมเมทาเดตา

Full Record	
	
Original Work	
Title	'Princess Alice' Memorial
Collection	Public Monuments and Sculpture Association
Type	Cross
Date Completed	1878
Description	A large white marble Celtic cross on a tapering square base, set on two square white marble steps. These stand on a concrete base step. The cross is carved on both sides, with five 'stones' (raised hemispheres) on the east and west sides. The edges of the shaft and the cross have a raised rope carving all the way round.
Additional Information	In the nineteenth century there was a considerable increase in traffic on the River Thames and a growth in the use of pleasure craft such as rowing boats, paddleteamers and steam launches giving trips down to the coastal resorts. This led to conflict with the working vessels. The worst disaster was the sinking of the pleasure steamer the 'Princess Alice' which occurred on the evening of 3 September 1878 at Galleon's Reach, eleven miles downriver from London Bridge. She was on her way back from Sheerness and after calling at Gravesend, moved out into the river to continue her journey. She was run down by a larger ship, the steam collier 'Bywell Castle'. Passengers and crew were thrown into the water and 640 drowned, with 69 people surviving, the greatest tragedy ever to occur on the Thames. Bodies continued to be washed up on the banks of the river for some time afterwards. A mass funeral was held at Woolwich Cemetery on Monday 9 September 1878. Shock at the scale of the accident led to improvements in the rules of navigation on the river.
Inscription	In the circle around the cross, on west side, in carved raised lettering: I AM THE / RESURRECTION / AND THE / LIFE in the circle around the cross, on east side, in carved raised lettering: IN CHRIST / SHALL ALL / BE MADE / ALIVE On base of cross, on west side, in applied raised slate lettering: THE SALOON STEAMER / "PRINCESS ALICE", / RETURNING FROM A PLEASURE EXCURSION / WAS WRECKED OFF TRIPCOCK POINT / BY COLLISION WITH / THE STEAM COLLIER "BYWELL CASTLE", / ON THE NIGHT OF / SEPTEMBER 3RD 1878. On base of cross, on south side, in applied raised slate lettering: IT WAS COMPUTED THAT / SEVEN HUNDRED / MEN WOMEN AND CHILDREN / WERE ON BOARD, / OF THESE ABOUT 550 WERE DROWNED / ONE HUNDRED AND TWENTY / WERE BURIED NEAR THIS PLACE. On base of cross, on east side, in applied raised slate lettering: "IN THE MIDST OF LIFE [italics?] / WE ARE IN DEATH". [italics] / JESU MERCY. On base of cross, on north side, in applied raised slate lettering: TO THE MEMORY / OF THOSE WHO PERISHED / THIS CROSS / WAS ERECTED / BY A / NATIONAL SIXPENNY SUBSCRIPTION, / TO WHICH / MORE THAN 23000 CONTRIBUTED.
Material	White marble, White marble, White marble, White marble, Concrete, White marble
Measurements	Cross(360cm high x 130cm wide approx), Base of cross(73cm high x 139cm wide x 116cm deep), Top step(35cm high x 198cm wide x 174cm deep), Bottom step(35cm high x 243cm wide x 223cm deep), Base step(37cm high x 290cm wide x 257cm deep), Whole monument(640cm high approx)
Location	Plumstead, Greater London
Current Repository Number	UELGR118e
Current Accession Number	GR118
Source	UEL
Rights Owner	Public Monuments and Sculpture Association
Notes	The monument, in the form of a large white Celtic cross, was paid for by public subscriptions, with around 23,000 people making sixpenny donations.

ที่มา: <http://vads.ahds.ac.uk/collections/AAVAA.html>

ความสัมพันธ์ระหว่างเมทาเดทากับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

ปัจจุบัน ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลยังไม่มีรูปแบบตายตัว อาจเป็นข้อความเพียงอย่างเดียว สื่อประสม (ข้อความ ภาพ และเสียง) หรือสื่อลูกผสม (hybrid) เช่น วารสารอาจถูกผลิตและจำหน่ายในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กันไป แต่ส่วนใหญ่เน้นการออกแบบเพื่อความสวยงาม ดึงดูดใจ แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมที่เกี่ยวข้องกับตัวทรัพยากรสารสนเทศนั้น ๆ อย่างเพียงพอ ดังนั้น การออกแบบและการสร้างจึงเน้นไปที่เทคนิคการสร้างและข้อมูล / สารสนเทศที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอ ในระยะแรกเริ่มที่จำนวนทรัพยากรสารสนเทศยังมีจำนวนน้อยจึงไม่เป็นปัญหา แต่เมื่อจำนวนทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลมีจำนวนมากขึ้น ๆ การควบคุมทางบรรณานุกรมก็เป็นไปได้ยาก เพราะผู้ผลิตและผู้ใช้สารสนเทศอาจไม่ทราบว่าการเผยแพร่สารสนเทศดิจิทัลอะไรบ้าง จะค้นหาได้อย่างไร สารสนเทศที่ได้รับล้าสมัยหรือไม่ ถูกสร้างไว้แล้วจำนวนเท่าไร และมีใครสร้างซ้ำกันบ้างหรือไม่ ฯลฯ ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยโปรแกรมค้นหา (search engines) เพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากยอมรับว่าทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลมีประโยชน์กับผู้ใช้สารสนเทศ และสมควรที่จะต้องมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวอย่างเต็มที่ให้คุ้มค่ากับแรงงาน เวลา งบประมาณที่ลงไป จึงต้องการมีจัดระบบให้กับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ทั้งการสร้างเครื่องมือสืบค้นโดยเฉพาะ การจัดเก็บ การควบคุมบรรณานุกรม และการสงวนรักษา แนวคิดของการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลด้วยเมทาเดทาจึงเกิดขึ้นมาเพื่อรับมือกับทรัพยากรสารสนเทศสมัยใหม่ดังกล่าว

นอกจากนี้ เมทาเดทายังมีคุณลักษณะพิเศษที่เหมาะสมจะนำมาใช้จัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หรือประยุกต์ได้มากกว่าข้อมูลทางบรรณานุกรมธรรมดา ๆ ของหนังสือ เช่น มีเขตข้อมูลที่ระบุการจัดการสิทธิ์ เขตข้อมูลสำหรับการบ่งบอกแหล่งที่เก็บ เขตข้อมูลระบุประเภทของสื่อเชื่อมโยงไปยังตัวอย่างภาพจากเอกสาร สามารถใช้กับโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลอะไรก็ได้ ออกแบบและสร้างเองอย่างง่าย ๆ ก็ได้ จะนำข้อมูลเข้าระบบหรือปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ก็ทำได้สะดวกรวดเร็ว ซึ่งหากเป็นข้อมูลทางบรรณานุกรมแบบเดิมจะต้องใช้กับซอฟต์แวร์ห้องสมุดอัตโนมัติเท่านั้น

การประยุกต์เมทาเดทา

Haynes (2004) ได้แบ่งขั้นตอนของการประยุกต์เมทาเดทาสำหรับการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล โดยอิงตามวงจรของการบริหารโครงการ ออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ความต้องการเมทาเดทา – การเลือกใช้เมทาเดทาได้อย่างเหมาะสมกับทรัพยากรสารสนเทศของตนเองจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการนำเมทาเดทามาใช้ เช่น ต้องการระบุข้อมูลเชิงพรรณนาสำหรับวัตถุดิจิทัล บริหารและจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล สร้างเครื่องมือค้นหาสารสนเทศ เป็นต้น

2. การเลือกและพัฒนาเค้าร่างเมทาเดตา (metadata schemas) – ปัจจัยบางอย่าง เช่น ลักษณะข้อมูลที่พรรณนา กลุ่มผู้ใช้งาน มาตรฐานเมทาเดตาที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย จะเป็นตัวช่วยให้การนำเมทาเดตามาใช้ให้สอดคล้องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังสามารถเลือกพัฒนาเค้าร่างเมทาเดตาขึ้นเอง โดยเลือกสรรและดัดแปลงจากมาตรฐานเมทาเดตาที่นิยมใช้ในแวดวงวิชาการของตนเอง

3. การเข้ารหัส (encoding) และการบำรุงรักษาศัพท์ควบคุมที่ใช้ในเมทาเดตา – จะส่งผลโดยตรงต่อการอ่านและแสดงผลผ่านส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ (user interface) และเพื่อให้การเรียกเมทาเดตาที่มีการใช้คำที่คงที่ (consistency) ตลอดจนเกิดการสื่อสารที่ตรงกันระหว่างผู้สร้างสรรคงานและผู้ใช้ ก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาและบำรุงรักษาศัพท์ควบคุมโดยการใช้เทคนิคของการสร้างศัพท์สัมพันธ์

4. การสร้างหลักเกณฑ์เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ (content rules) – บ่อยครั้งหลักเกณฑ์ในเรื่องรูปแบบและไวยากรณ์ทางภาษาก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการจัดเก็บและค้นคืน หรือค้นหาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล เช่น การใช้อักขรตัวใหญ่ การใช้อักขรย่อ เครื่องหมายวรรคตอน ชื่อเรียกที่เป็นทางการของบุคคล นิติบุคคล ชื่อทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น สำหรับวงการบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเรียกว่า Anglo-American Cataloguing Rules: AACR หรือวงการจดหมายเหตุและประวัติศาสตร์ก็มีการสร้างหลักเกณฑ์เนื้อหาที่เรียกว่า International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons, and Families: ISAAR (CPF)

5. การพัฒนาให้สามารถรองรับการทำงานระหว่างระบบสารสนเทศที่แตกต่างกัน – การประยุกต์เมทาเดตาควรคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และการนำเข้าข้อมูลจากระบบอื่น ดังนั้นจะต้องมีการทำทะเบียน (registries) และการเทียบเคียง (crosswalks) จัดทำแผนที่ความเหมือนและความแตกต่างจากเค้าร่างเมทาเดตาต่าง ๆ สำหรับการใช้งานในอนาคต

6. การจัดการคุณภาพ – การกำหนดสิทธิการเข้าใช้หรือจัดการเมทาเดตาระดับต่าง ๆ ตามประเภทของผู้ใช้ และการออกแบบระบบรักษาความปลอดภัยสำหรับสารสนเทศดิจิทัล นับเป็นวิธีการสำคัญต่อการบำรุงรักษาบูรณภาพและคุณภาพของข้อมูล

7. การสร้างเครื่องมือค้นหา และการสอนวิธีการใช้แก่ผู้ใช้งาน – ไม่ว่าจะมีการสร้างทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล และประยุกต์เมทาเดตาอย่างดีเพียงใดก็ตาม หากเครื่องมือค้นหาข้อมูลสำหรับผู้ใช้ไม่มีทางเลือกที่เพียงพอในการสืบค้นและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้เสียแล้ว ก็นับได้ว่าโครงการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลดังกล่าวขาดประสิทธิภาพและไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ฉะนั้นควรมีการออกแบบเครื่องมือค้นหาให้สามารถใช้ประโยชน์จากเมทาเดตาได้มากที่สุด รวมถึงการมีส่วนร่วมอธิบายการใช้และการสืบค้นที่ละเอียดและชัดเจน

ตารางที่ 3 คำร่างเมทาเดตาที่มีการใช้อย่างกว้างขวางในสาขามนุษยศาสตร์ (Eden 2002)

คำร่างเมทาเดตา	ยูอาร์แอล	แวดวงที่ใช้
Dublin Core Metadata Initiative	http://dublincore.org	ห้องสมุด ผู้สร้างสรรค์เว็บทั่วไป
Encoded Archival Description	http://lcweb.loc.gov/ead	นักจดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ นักประวัติศาสตร์
Content Standards for Digital Geospatial Metadata	www.fdg.gov/metadata/constan.html	ผู้รวบรวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา
The Open Archives Initiative	www.openarchives.org	บุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล
Online Information Exchange	www.editeur.org/onix.html	สำนักพิมพ์ ตัวแทน/ผู้จัดจำหน่าย สื่อการศึกษา ร้านหนังสือ
Text-Encoding Initiative	www.tei-c.org	นักมนุษยศาสตร์ นักจดหมายเหตุ และผู้สนใจวรรณกรรมทั่วไป

ภาพประกอบที่ 4 คำอธิบายวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

Searching Humb

The search box

On the front page and on Humbul subject pages is a search box. This searches the database of web resources.

Search for:

All Any Phrase

The search box on the homepage comprises an input box in which you type one or more words, three options, and a button to submit your query to the database. The search box on [subject pages](#) has two further options.

The options can be explained as follows:

- **All:** the search engine will look for records which contain every word you have specified. This is equivalent to the Boolean AND statement, e.g. "medieval manuscripts" will find records with both the word "medieval" and the word "manuscripts" in them, but not necessarily together as a phrase.
- **Any:** the search engine will look in the database for records with any of the words you specify. This is equivalent to the Boolean OR statement, e.g. "speech acts" will find records with the word "speech" or the word "acts" in them (but not necessarily both).
- **Phrase:** if this option is selected then the search will look for an exact match to your search terms. This is most useful if you are looking for a specific phrase or expression, e.g. "philosophy of religion".

ภาพประกอบที่ 5 การเข้ารหัสสำหรับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลด้วยภาษาเอชทีเอ็มแอลโดยใช้

เค้าร่างเมทาเดตา Dublin Core (DC) จากโสมเพจ Dublin Core Metadata Initiative

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
    "http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" lang="en-US" xml:lang="en-US">
<head>
<title>Dublin Core Metadata Initiative (DCMI)</title>
<link rel="schema:DC" href="http://purl.org/dc/elements/1.1/" />
<meta name="DC.title" content="Dublin Core Metadata Initiative (DCMI) Home Page" />
<meta name="DC.description" content="The Dublin Core Metadata Initiative is an open forum engaged in
<meta name="DC.date" content="2005-04-18" />
<meta name="DC.format" content="text/html" />
<meta name="DC.contributor" content="Dublin Core Metadata Initiative" />
<meta name="DC.language" content="en" />
```

ภาษาเอชทีเอ็มแอล

ข้อมูลตามเค้าร่างเมทาเดตา DC

ภาพประกอบที่ 6 ตัวอย่างทะเบียนเมทาเดตาของเค้าร่าง DC

About
Browse | Search
Administration
Help
v 3.3.5

The Dublin Core Metadata Registry
Promoting the discovery and reuse of metadata.

Browse | [Search](#) [Language Preference](#)

Browse the registry by classification type

Display: Terms Overview Browse

http://purl.org/dc/elements/1.1/title		View:
Label	Title [en-US]	RDF/XML
Definition	A name given to the resource. [en-US]	N-TRIPLE
Description	Typically, a Title will be a name by which the resource is formally known. [en-US]	N3
Is Defined By	http://purl.org/dc/elements/1.1/	
RDF Type	Property	
Type	element	
Has Version	title-004	
Issued	1999-07-02	
Modified	2002-10-04	
Is Refined By	alternative	
Usage Example(s)	title-001.rdf	

ภาพประกอบที่ 7 ตัวอย่างการเทียบเคียงระหว่างเค้าร่างเมทาเดตา DC และ Encoded Archival Description (EAD)

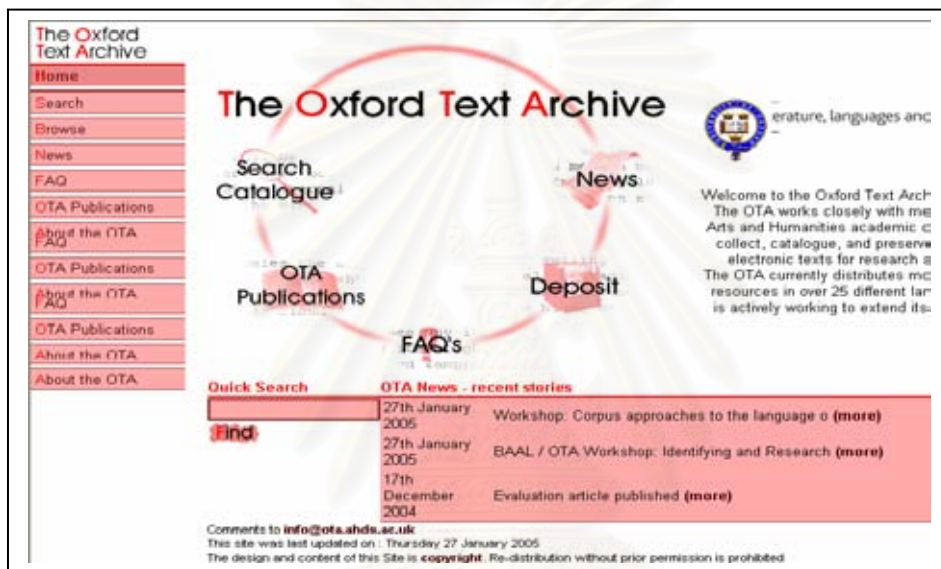
Dublin Core	EAD <eadheader>	EAD <archdesc>
CONTENT		
Coverage		<geogname> (spatial) <unitdate> (temporal)
Description	<notestmt><note>	<abstract>
Type	**	<archdesc> with LEVEL attribute
Relation		
Source		
Subject	<notestmt><subject>	<controlaccess><subject>
Title	<titleproper>	<unititle>
INTELLECTUAL PROPERTY		
Creator	<author>	<origination><persname> <origination><corpname> <origination><famname>
Contributor	<author>	<origination><persname> <origination><corpname> <origination><famname>
Publisher	<publisher>	<repository>
Rights		
INSTANTIATION		
Date	<publicationstmt><date>	<unitdate>
0Format	SGML or XML	
Identifier0	<eadid>	<unitid> with COUNTRYCODE and REPOSITORYCODE attributes
Language	<language>	<archdesc> with LANGMATERIAL attribute

ที่มา : http://www.getty.edu/research/conducting_research/standards/intrometadata/3_crosswalks/index.html

ตัวอย่างโครงการประยุกต์เมทาเดทาในสาขามนุษยศาสตร์

เนื้อหาในส่วนนี้จะกล่าวถึงโครงการที่นำเมทาเดทามาเป็นเครื่องมือสำหรับจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลสาขามนุษยศาสตร์ จำนวนสองโครงการ ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลด้านวรรณกรรม และด้านศิลปะ ซึ่งจะนำเสนอตามวงจรรุ่น 7 ขั้นตอนที่ได้นำเสนอไปในหัวข้อที่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบแนวทางในการประยุกต์เมทาเดทาจากโครงการจริงโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. The Oxford Text Archive (<http://ota.ahds.ac.uk/>)

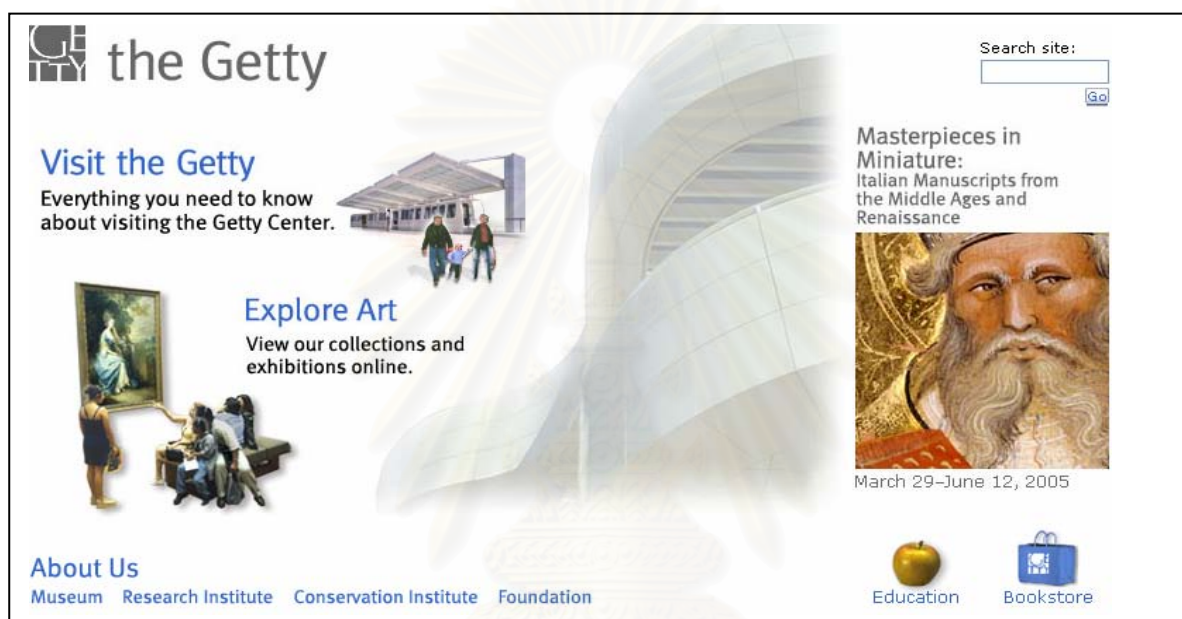

ข้อมูลทั่วไป: ก่อตั้งปี 1976 โดย Lou Burnard The Oxford Text Archive (OTA) ให้บริการสืบค้นข้อความอิเล็กทรอนิกส์กว่า 25 ภาษา เพื่อการสอนและการวิจัยของนักมนุษยศาสตร์ และทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลด้านวรรณกรรม ภาษา และภาษาศาสตร์ของ OTA ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากอาจารย์และนักวิจัยรุ่นใหม่

ขั้นตอน	รายละเอียด
ความต้องการเมทาเดตา	ต้องการใช้เมทาเดตาเพื่อสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลประเภทข้อความสามารถเข้าถึงเอกสารดิจิทัลได้ง่าย ด้วยมาตรฐานการจัดระบบแบบสากล
การพัฒนาเค้าร่างเมทาเดตา	ใช้เค้าร่างเมทาเดตา Text Encoding Initiative (TEI) มี 8 ส่วนย่อย ตัวอย่างรายการเช่น Author : Aesop Editor : Hart, Michael S. Format : Plain text Source : Aesop's fables / literally translated from the Greek by G. F. Townsend ; with ... illustrations from designs by H. Weir. — New York : American News Company, 1867. — 1 v. ; 20 cm. Size : 1 file : ca. 223 kilobytes Language : English Distribution : Freely available for non-commercial use provided that this header is included in its entirety with any copy distributed Transcriber : Project Gutenberg
การเข้ารหัสเอกสาร	เข้ารหัสด้วย TEI Header information (SGML) ASCII Text และ DOS ASCII Text
หลักเกณฑ์เนื้อหา	รูปแบบข้อความ ซึ่งบุคคล เครื่องหมายวรรคตอน อักษรตัวใหญ่ อิงตามAACR
การใช้งานต่างระบบ	ยังไม่มีกรเทียบเคียงเค้าร่าง TEI Lite กับเค้าร่างเมทาเดตาอื่น ๆ
การควบคุมคุณภาพ	มีทีมงานทำงานเต็มเวลา 4 คน ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ Head of Service - บริหารจัดการ และพัฒนา OTA เซิงกลยุทธ์ Information Officer - คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล สนองการใช้งานแก่ผู้ใช้ Information Officer –Linguistics - คัดเลือกและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาภาษาศาสตร์ Resource Development Officer - ปรับปรุงคุณภาพ ปรับปรุงข้อมูลทางบรรณานุกรมและการแจ้งจำนวน/สถานที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ (holdings) Computing Office - ออกแบบ อนุมัติ และพัฒนาระบบการจัดการข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ระบบค้นคืน และระบบจัดส่งเอกสาร

ขั้นตอน	รายละเอียด
เครื่องมือสืบค้น	แบบรายการ (catalogue) สืบค้นด้วยคำค้นจากผู้แต่ง หรือชื่อเรื่อง แบบค้นดู (browse) จากตัวเลือกผู้แต่ง ภาษา หรือชื่อเรื่อง แบบค้นด่วน (quick search) จากคำสำคัญใดๆ ในข้อความของเอกสาร มีเว็บเพจที่ตอบคำถามและสอนการสืบค้นและใช้ข้อมูลเรียกว่า The OTA FAQ

2. the Getty (<http://www.getty.edu/>)

ข้อมูลทั่วไป: โครงการของ J. Paul Getty Trust มุ่งไปที่งานทัศนศิลป์ในทุกมิติ และให้บริการแก่ผู้สนใจทั่วไปตลอดจนวิชาชีพเฉพาะทางศิลปะ ปัจจุบันประกอบด้วย 4 โครงการ คือ 1) J. Paul Getty Museum รวบรวม สงวนรักษา และนำผลงานออกแสดงนิทรรศการ 2) Research Institute มอบทุนวิจัยด้านศิลปะและมนุษยศาสตร์แก่สถาบันการศึกษา สร้างทรัพยากรสารนิเทศดิจิทัล และผลิตเครื่องมือวิจัยออนไลน์ 3) Conservation institute รับผิดชอบงานการอนุรักษ์งานทัศนศิลป์ผ่านการวิจัย การศึกษา และการฝึกอบรมผ่านโครงการศิลปะ และการเผยแพร่สารนิเทศ 4) The Getty Foundation ระดมทุนสนับสนุนสำหรับการพัฒนาสถาบันทางศิลปะต่าง ๆ

ขั้นตอน	รายละเอียด																																																															
ความต้องการ เมทาเดตา	<p>ต้องการใช้เมทาเดตาสำหรับการพรรณนาวัตถุดิจิทัลทางด้านทัศนศิลป์ เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด ประติมากรรม ต้นฉบับตัวเขียน เป็นต้น</p> <p>ใช้เมทาเดตาเพื่อการจัดการเนื้อหาของงานที่แสดงในนิทรรศการศิลปะ</p> <p>สงวนรักษาวัตถุดิจิทัลให้สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้ตลอดไป</p>																																																															
การพัฒนาเค้าร่าง เมทาเดตา	<p>ใช้เค้าร่างเมทาเดตา Categories for the Description of Works of Art (CDWA) ที่พัฒนาโดย Art Information Task Force (AITF) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจาก นักประวัติศาสตร์ศิลป์ วิชาชีพสารนิเทศด้านศิลปะ มีเนื้อหาเป็นแนวทางสำหรับพรรณนางานศิลปะ สถาปัตยกรรม วัตถุ และชิ้นงานทัศนศิลป์</p> <table border="1" data-bbox="480 1010 1347 1980"> <tbody> <tr> <td>Classification *</td> <td>Paintings</td> <td>AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY</td> </tr> <tr> <td>Object/Work Type *</td> <td>paintings</td> <td>AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY</td> </tr> <tr> <td>Title or Names *</td> <td>Irises</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Creation-Creator/Role *</td> <td>Vincent van Gogh</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>painter: Gogh, Vincent van (Dutch painter, 1853-1890)</td> <td>AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY</td> </tr> <tr> <td>Creation-Date *</td> <td>1889</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>earliest: 1889</td> <td>latest: 1889</td> </tr> <tr> <td>Subject Matter *</td> <td>irises</td> <td>regeneration</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Iridaceae</td> <td>soil</td> </tr> <tr> <td></td> <td>nature</td> <td>AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY</td> </tr> <tr> <td>Context-Historical/Cultural</td> <td>exhibited at Salon des Indépendents, September 1889</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Measurements</td> <td>71 x 93 cm (28 x 36 5/8 in.)</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>height: 71 cm</td> <td>width: 93 cm</td> </tr> <tr> <td>Materials and Techniques</td> <td>oil on canvas, applied with brush and palette knife</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>oil paint</td> <td>brush</td> </tr> <tr> <td></td> <td>canvas</td> <td>impasto</td> </tr> <tr> <td></td> <td>palette knife</td> <td>AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY</td> </tr> <tr> <td>Descriptive Note</td> <td colspan="2">This work was painted when the artist was recuperating from a severe attack of mental illness, and it depicts the garden at the asylum at Saint-Rémy. It is influenced by the work of Gauguin and Hokusai, and is remarkable for the contrasts of color ...</td> </tr> <tr> <td>Current Location-Repository Name *</td> <td colspan="2">J. Paul Getty Museum</td> </tr> <tr> <td>Current Location-Repository Location</td> <td colspan="2">Los Angeles (California, USA)</td> </tr> <tr> <td>Current Location-Repository Numbers</td> <td colspan="2">90.PA.20</td> </tr> </tbody> </table>	Classification *	Paintings	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY	Object/Work Type *	paintings	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY	Title or Names *	Irises		Creation-Creator/Role *	Vincent van Gogh			painter: Gogh, Vincent van (Dutch painter, 1853-1890)	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY	Creation-Date *	1889			earliest: 1889	latest: 1889	Subject Matter *	irises	regeneration		Iridaceae	soil		nature	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY	Context-Historical/Cultural	exhibited at Salon des Indépendents, September 1889		Measurements	71 x 93 cm (28 x 36 5/8 in.)			height: 71 cm	width: 93 cm	Materials and Techniques	oil on canvas, applied with brush and palette knife			oil paint	brush		canvas	impasto		palette knife	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY	Descriptive Note	This work was painted when the artist was recuperating from a severe attack of mental illness, and it depicts the garden at the asylum at Saint-Rémy. It is influenced by the work of Gauguin and Hokusai, and is remarkable for the contrasts of color ...		Current Location-Repository Name *	J. Paul Getty Museum		Current Location-Repository Location	Los Angeles (California, USA)		Current Location-Repository Numbers	90.PA.20	
Classification *	Paintings	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY																																																														
Object/Work Type *	paintings	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY																																																														
Title or Names *	Irises																																																															
Creation-Creator/Role *	Vincent van Gogh																																																															
	painter: Gogh, Vincent van (Dutch painter, 1853-1890)	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY																																																														
Creation-Date *	1889																																																															
	earliest: 1889	latest: 1889																																																														
Subject Matter *	irises	regeneration																																																														
	Iridaceae	soil																																																														
	nature	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY																																																														
Context-Historical/Cultural	exhibited at Salon des Indépendents, September 1889																																																															
Measurements	71 x 93 cm (28 x 36 5/8 in.)																																																															
	height: 71 cm	width: 93 cm																																																														
Materials and Techniques	oil on canvas, applied with brush and palette knife																																																															
	oil paint	brush																																																														
	canvas	impasto																																																														
	palette knife	AUTHORITY/ CONTROLLED VOCABULARY																																																														
Descriptive Note	This work was painted when the artist was recuperating from a severe attack of mental illness, and it depicts the garden at the asylum at Saint-Rémy. It is influenced by the work of Gauguin and Hokusai, and is remarkable for the contrasts of color ...																																																															
Current Location-Repository Name *	J. Paul Getty Museum																																																															
Current Location-Repository Location	Los Angeles (California, USA)																																																															
Current Location-Repository Numbers	90.PA.20																																																															

ขั้นตอน	รายละเอียด
หลักเกณฑ์เนื้อหา	ใช้ศัพท์สัมพันธ์สำหรับควบคุมคำค้นเนื้อหาทางด้านศิลปะ คือ Art & Architecture Thesaurus (AAT) ใช้เกณฑ์ควบคุมรูปแบบของชื่อบุคคล และสถานที่ คือ Getty Thesaurus of Geographic Names (TGN) และ Union List of Artist Names (ULAN)
การใช้งานต่างระบบ	มีการจัดทำแผนที่เพื่อเทียบเคียงส่วนย่อยของแต่ละเค้าร่างเมทาเดตาสำหรับการสืบค้นและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างระบบร่วมกัน เช่น DC กับ EAD General International Standard Archival Description: ISAD (G) กับ EAD
การควบคุมคุณภาพ	คณะทำงานมีการจัดทำมาตรฐาน หลักการปฏิบัติ ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือและแนวทางสำหรับพัฒนา จัดการ สงวนรักษา และนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การทำงานอยู่ในลักษณะและกรอบงานเดียวกันและได้มาตรฐาน
เครื่องมือสืบค้น	แบบค้นดูตามลำดับอักษรของชื่อศิลปิน แบบค้นดูตามประเภทของวัตถุหรืองานศิลปะ เช่น ภาพวาด ต้นฉบับตัวเขียน เครื่องประดับ ภาพถ่าย ประติมากรรม เป็นต้น แบบค้นดูจากตัวเลือกที่เป็นแนวคิดหรือหัวข้อของงานศิลปะ เช่น คนและอาชีพ ศาสนา วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม โลกธรรมชาติ เป็นต้น ไม่มีเว็บเพจอธิบายวิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล

สรุป

นักมนุษยศาสตร์ร่วมสมัยเริ่มหันมาสร้างและใช้ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของโครงการออกแบบและพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศในสาขาดังกล่าวตามไปด้วย ด้วยความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบและจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล เช่นเดียวกันกับการจัดการสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศน์ ทำให้ผู้ผลิต ผู้สร้างสรรค์ ผู้จัดระบบ และผู้เชี่ยวชาญทางมนุษยศาสตร์หันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับเครื่องมือจัดการสารสนเทศดิจิทัลที่เรียกว่า “เมทาเดตา” ซึ่งหลายคนอาจต้องใช้เวลาพอสมควรเพื่อทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคย และทำความเข้าใจกับเครื่องมือดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดพื้นฐานของเมทาเดตา ตลอดจนอธิบายประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์และอนูวัตเมทาเดตาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการอธิบายผ่านโครงการที่น่าสนใจสองโครงการ ซึ่งผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการริเริ่มจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่นักมนุษยศาสตร์กำลังจัดทำอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และตรงกับความต้องการของผู้ใช้สารนิเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

Blazek, Ron and Averza, Elizabeth. **The Humanities: a Selective Guide to Information Sources.** Englewood, Colo.: Libraries Unlimited, 2000.

Brockman, William S. and others. **Scholarly Work in the Humanities and the Evolving Information Environment.** Washington, DC: Digital Library Federation, 2001.

Day, M. "Metadata in a Nutshell." **Information Europe** 6, 2 (2001): 11.

Eden, Brad. "Metadata and Its Application." **Library Technology Reports** 38, 5 (2002): 5-22.

Gilliland-Swetland, A. "Defining Metadata." In Baca, M. ed. **Introduction to Metadata Pathways to Digital Information.** Los Angeles, CA: Getty Information Institute, 1998.

Gorman, G.E., ed. **Metadata Applications and Management: International Yearbook of Library and Information Management 2003/2004.** London: Facet Publishing, 2004.

Haynes, David. **Metadata for Information Management and Retrieval.** London: Facet Publishing, 2004.

Hodge, Gail. "Matadata Made Simpler: a Guide for Libraries." [Online]. Available: <http://www.niso.org/metadatasimple/> Retrieved March 20, 2003.

Reitz, Joan M. **Dictionary of Library and Information Science.** Westport, CT: Libraries Unlimited, 2004.

